

Міністерство освіти і науки України

Харківський національний університет імені В.Н. Каразіна

Кафедра фундаментальної та прикладної геології

 “ЗАТВЕРДЖУЮ”
Декан факультету геології,
географії, рекреації і туризму

Віліна ПЕРЕСАДЬКО
“ 31 ” серпня 2023 р.

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

ОСНОВИ НАУКОВИХ ДОСЛІДЖЕНЬ

рівень вищої освіти	<u>перший (бакалаврський)</u>
галузь знань	<u>10. Природничі науки</u>
спеціальність	<u>103. Науки про Землю</u>
освітні програми	<u>Геологія нафти і газу</u>
спеціалізація	
вид дисципліни	вибіркова
факультет	геології, географії, рекреації і туризму

2023 / 2024 навчальний рік

Програму рекомендовано до затвердження вченою радою факультету геології, географії, рекреації і туризму
«28» серпня 2023 року, протокол № 11

РОЗРОБНИКИ ПРОГРАМИ: Хріпко О.І., старший викладач кафедри фундаментальної та прикладної геології

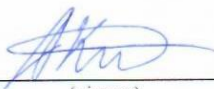
Програму схвалено на засіданні кафедри фундаментальної та прикладної геології
Протокол від «28» серпня 2023 року № 1

Завідувач кафедри фундаментальної та прикладної геології

_____ (Валерій СУХОВ)
(підпис) (прізвище та ініціали)

Програму погоджено з гарантами освітньо-професійних програм:

Гарант ОПП «Геологія нафти і газу»

_____ (Олександр КЛЕВЦОВ)
(підпис) (прізвище та ініціали)

Програму погоджено науково-методичною комісією факультету геології, географії, рекреації і туризму
Протокол від «28» серпня 2023 року № 7

Заступник голови науково-методичної комісії
факультету геології, географії, рекреації і туризму

_____ = (Юлія ПРАСУЛ)
(підпис) (прізвище та ініціали)

ВСТУП

Програма навчальної дисципліни “Основи наукових досліджень” складена відповідно до освітньо-професійної програми «Геологія нафти і газу» підготовки бакалаврів спеціальності 103. Науки про Землю.

1. Опис навчальної дисципліни

1.1. Мета викладання навчальної дисципліни

Сформуванню розуміння суті наукового дослідження як специфічного виду пізнання, навчити елементів проведення наукового дослідження, сформуванню умінь оформлювати та представляти результати наукового дослідження.

1.2. Основні завдання вивчення дисципліни:

- сформуванню розуміння суті наукового пізнання Світу, елементів наукового знання, знання етапів проведення наукового дослідження, методів наукових досліджень;
- сформуванню умінь проводити науковий пошук та представляти результати власного дослідження.
- формування у студентів наступних загальних та фахових компетентностей:
  - K01. Здатність реалізувати свої права і обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського (вільного демократичного) суспільства та необхідність його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні.
  - K04. Знання та розуміння предметної області наук про Землю та розуміння професійної діяльності.
  - K12. Здатність діяти на основі етичних міркувань (мотивів).
  - K21. Здатність до планування, організації та проведення геологічних досліджень і підготовки звітності.
  - K27. Умінь вести дискусію за геологічною проблематикою.

1.3. Кількість кредитів - 4

1.4. Загальна кількість годин – 120

1.5. Характеристика навчальної дисципліни	
За вибором	
Денна форма навчання	Заочна форма навчання
Рік підготовки	
2-й	2-й
Семестр	
3-й	3-й
Лекції	
16 год.	8 год.
Практичні, семінарські заняття	
32 год.	6 год.
Лабораторні заняття	
год.	год.
Самостійна робота	
72 год.	106 год.
Індивідуальні завдання	
год.	

1.6. Заплановані результати навчання

- ПР02. Використовувати усно і письмово професійну українську мову;
- ПР11. Впорядковувати і узагальнювати матеріали польових та лабораторних досліджень;
- ПР13. Уміти доносити результати діяльності до професійної аудиторії та широкого загалу, робити презентації та повідомлення, готувати звіти.

Студент повинен знати:

- етапи наукового дослідження;
- загальнонаукові та спеціальні методи наукових досліджень;
- вимоги до оформлення результатів наукового дослідження

Студент повинен вміти:

- обґрунтовувати актуальність теми наукового дослідження, формулювати мету та завдання, визначати об'єкт та предмет дослідження;
- шукати джерела наукової інформації за темою дослідження;
- робити бібліографічний опис різних джерел інформації згідно вимог, оформлювати список використаних джерел;
- готувати анотацію, реферат та конспект джерела інформації;
- готувати огляд літератури за обраною темою;
- робити презентацію за темою дослідження, презентувати результати дослідження перед аудиторією;
- оформлювати результати дослідження відповідно до вимог.

2. Тематичний план навчальної дисципліни

Тема 1. Наука та наукове дослідження

Наука. Наукове дослідження. Елементи наукового знання. Пізнання та його складові. Етапи наукового дослідження. Види наукових досліджень. Понятійний апарат наукового дослідження.

Тема 2. Наукова та науково-технічна інформація

Джерела наукової інформації. Пошук джерел наукової інформації. Бібліотечні каталоги. Реферативні журнали. Електронні пошукові системи. Висхідний та низхідний потоки наукової інформації. Бібліотечні класифікації документів. Бібліографічний опис. Вимоги до оформлення бібліографічних описів документів різних типів. Авторське право. Правила посилання на джерела використаної інформації. Академічна доброчесність.

Тема 3. Методи наукових досліджень

Методологія наукового дослідження, науковий метод, методика. Загальнонаукові методи. Спеціальні методи.

Тема 4. Види наукових робіт та їх структура.

Реферат. Курсова робота. Дипломна робота. Дисертація. Монографія. Стаття. Тези доповіді.

Тема 5. Представлення результатів наукового дослідження

Підготовка презентації результатів наукового дослідження: вимоги та правила оформлення. Публічний захист результатів наукового дослідження. Публікація наукових результатів. Наукові періодичні видання. Фахові видання. Наукометричні бази.

Тема 6. Авторське право на науковий твір. Плагіат

Об'єкти права інтелектуальної власності. Авторське право на науковий твір. Поняття «плагіат», «академічний плагіат». Ознаки плагіату. Відповідальність за плагіат. Порядок перевірки студентських наукових робіт на наявність запозичень.

Тема 7. Підготовка наукових кадрів в Україні

Наукові ступені. Наукові звання. Аспірантура. Докторантура. Наукові установи України.

Тема 8. Узагальнююча лекція

3. Структура навчальної дисципліни

Назви розділів і тем	Кількість годин											
	денна форма						заочна форма					
	усього	у тому числі					усього	у тому числі				
		л	п	лаб.	інд.	с. р.		л	п	лаб.	інд.	с. р.
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
Тема 1. Наука та наукове дослідження	12	2	4			6	12	1	2			9
Тема 2. Наукова та науково-технічна інформація	14	2	4			8	14	1	2			11
Тема 3. Методи наукових досліджень	18	2	4			12	18	1				17
Тема 4. Види наукових робіт та їх структура	16	2	4			10	16	1				15
Тема 5. Представлення результатів наукового дослідження	16	2	4			10	16	1	2			13
Тема 6. Авторське право на науковий твір. Плагіат	16	2	4			10	16	1				15
Тема 7. Підготовка наукових кадрів в Україні	16	2	4			10	16	1				15
Тема 8. Узагальнююча лекція	12	2	4			6	12	1				11
Усього годин	120	16	32			72	120	8	6			106

4. Теми практичних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин денне	Кількість годин заочне
1	Визначення актуальності, мети, завдань, об'єкту та предмету наукового дослідження	4	2
2	Визначення УДК	4	
3	Оформлення списку джерел наукової інформації	4	2
4	Укладання анотації та реферату наукової роботи	4	
5	Підготовка огляду літературних джерел за темою дослідження	4	
6	Підготовка презентації	4	2
7	Підготовка доповіді та виступ на конференції	4	

8	Перевірка наукової роботи на наявність запозичень	4	
	Разом	32	6

5. Завдання для самостійної роботи

№ з/п	Види, зміст самостійної роботи	Кількість Годин денна/заочна	Форма контролю
Опрацювати теоретичний матеріал за темами:			
1	Наука та наукове дослідження	12/14	контрольна робота
2	Формулювання наукової проблеми. Визначення актуальності, мети, завдань, об'єкту та предмету наукового дослідження.		практична робота
3	Наукова та науково-технічна інформація. Визначення УДК. Знайомство з вимогами та оформлення списку джерел наукової інформації	6/8	практична робота / контрольна робота
4	Пошук наукової інформації за темою дослідження.	6/10	практична робота
5	Методи наукових досліджень	12/12	практична робота / контрольна робота
6	Види наукових робіт та їх структура.	10/12	залікова робота
7	Представлення результатів наукового дослідження. Вимоги до оформлення презентації. Вимоги до оформлення статті, тез доповіді, курсової роботи, контрольної роботи	8/12	практична робота / залікова робота
8	Авторське право на науковий твір. Плагіат	8/12	практична робота / залікова робота
9	Підготовка наукових кадрів в Україні. Знайомство з переліком наукових спеціальностей, освітньо-науковими програмами підготовки аспірантів	4/10	залікова робота
Підготовка до залікової роботи		6/12	залікова робота
	Разом	72/106	

6. Індивідуальні завдання

Не передбачено навчальним планом

7. Методи навчання

Лекційні та практичні заняття – дистанційно з використанням платформ Zoom та Google Classroom. Самостійна робота студента: робота з навчальними посібниками, навчальними матеріалами в електронному вигляді, робота з джерелами наукової інформації за обраною темою навчально-наукового дослідження.

8. Методи контролю

Поточний контроль включає перевірку виконання практичних робіт, виконання письмової контрольної роботи наприкінці вивчення навчальної дисципліни. Контрольна робота та практичні роботи виконуються дистанційно. Підсумковий контроль – письмова залікова робота. Студент допускається до підсумкового контролю з кількістю балів за поточний контроль не менш, ніж 10.

9. Схема нарахування балів

Поточний контроль, самостійна робота, індивідуальні завдання денна / заочна								Контрольна робота, передбачена навчальним планом денна / заочна	Залікова робота	Сума
Пр1	Пр2	Пр3	Пр4	Пр5	Пр6	Пр7	Пр8			100
5/ 10	5 /	10/10	4 /	10 /	5 /	6/ 10	5 /	10 / 30	40	

Пр1, Пр2 ... – практичні роботи.

Номер практичної роботи	Критерії оцінювання (денна форма навчання)
Практичні роботи виконуються в електронному вигляді у редакторі Word з дотриманням вимог до оформлення наукових робіт. Практичні роботи студенти здають в Гугл-Класі (дистанційно).	
1	Актуальність: сформульована чітко – 1 бал, нечітко – 0,5 бала; Мета: визначена чітко – 1 бал, нечітко – 0,5 бала; Завдання: сформульовані чітко – 1 бал; нечітко – 0,5 бала; Об'єкт: визначений правильно – 0,5 бала Предмет: визначений правильно – 0,5 бала. Оформлення роботи: - 1 бал <i>Максимальна кількість балів - 5</i>
2	УДК визначений на рівні основних розділів – 1 бал УДК визначений за ієрархічним принципом: правильно – 1 бал, з помилками – 0,5 бала УДК визначений за ієрархічним принципом та використані знаки з'єднання: правильно – 1 бал, з помилками – 0,5 бала Наявність письмового обґрунтування вибору індексу УДК: плавильне та повне обґрунтування - 2 бала, неповне, поверхневе обґрунтування – 1 бал <i>Максимальна кількість балів - 5</i>
3	Правильність бібліографічного опису (усі частини бібліографічного опису присутні, на визначеному місці, оформлені правильно, відділені від інших частин правильними розділовими знаками) – 1 бал за кожний (з десяти) правильно оформлений бібліографічний опис. Бібліографічний опис оформлено з помилками – 0,5 бали. <i>Максимальна кількість балів - 10</i>
4	Анотація: правильність структури – 0,5 бали, науковий стиль – 0,5 бали Реферат: правильність структури – 0,5 бали, повнота висвітлення всіх пунктів реферату – 1 бал, науковий стиль – 0,5 бали Конспект: правильність структури конспекту – 0,5 бали, наявність власних коментарів до законспектованих положень – 0,5 бали <i>Максимальна кількість балів - 4</i>

5	<p>Кількість наукових джерел інформації, за якими укладено огляд: 5-6 джерел – 1 бал, 7-8 джерел – 2 бали, 9-10 джерел – 3 бали</p> <p>Правильність подання інформації: інформація систематизована за проблемами – 2 бали, інформація подана в несистематизованому вигляді (подана окремо за кожним джерелом) – 1 бал</p> <p>Стиль викладення матеріалу: науковий стиль дотриманий – 2 бали, науковий стиль недотриманий – 0,5 бали</p> <p>Наявність посилань на джерела інформації та їх оформлення: посилання на джерела інформації наявні та правильно оформлені – 1 бал, посилання на джерела інформації наявні, але є помилки їх оформлення – 0,5 бали, посилання на джерела інформації відсутні – 0 балів.</p> <p>Самостійність написання огляду: огляд джерел інформації написано повністю самостійно – 2 бали, огляд написано не самостійно (скопійовано з мережі Інтернет) – 0 балів</p> <p><i>Максимальна кількість балів - 10</i></p>
6	<p>Відповідність змісту презентації темі дослідження: повністю відповідає – 1 бал, частково відповідає – 0,5 бал</p> <p>Відповідність ілюстрацій темі: повністю відповідає – 1 бал, частково відповідає – 0,5 бал</p> <p>Відповідність презентації вимогам до її укладання (фон, шрифт, співвідношення тексту та рисунків, інші): повністю відповідає – від 3 до 1 балів</p> <p>Наявність посилань на джерела ілюстрацій: посилання є і вони правильно оформлені – 1 бал, посилання є не на всіх ілюстраціях та / або посилання оформлені з помилками – 0,5 бала.</p> <p><i>Максимальна кількість балів - 5</i></p>
7	<p>Зміст доповіді: повністю розкриває тему – 2 бали, частково розкриває тему – 1 бал, не розкриває тему – 0 балів</p> <p>Виступ та ступінь володіння матеріалом: виступ логічний, змістовний, самостійний (не читає) – 2 бали, виступ змістовний, але побудований нелогічно, виступ частково прочитаний з листа – 1 бал, виступ прочитано з листа – 0,5 балів</p> <p>Відповіді на питання: відповіді змістовні та самостійні, чіткі – 2 бали, відповіді нечіткі, неповні або помилкові – 1 бал, не відповідає на питання – 0 балів</p> <p><i>Максимальна кількість балів - 6</i></p>
8	<p>За результатами перевірки роботи на наявність запозичень: робота (огляд джерел інформації) повністю відповідає прийнятим критеріям (менше 25 % запозичень) – 5 балів, незначно відхиляється від прийнятих критеріїв (25-50% запозичень) – 3 бали, є суттєво несамостійною (50-75 %) – 2 бали, має високу частку запозичень (більше 90 %) – 0 балів.</p> <p><i>Максимальна кількість балів - 5</i></p>

Номер практичної роботи	Критерії оцінювання (заочна форма навчання)
1	<p>Актуальність: сформульована чітко – 2 бала, нечітко – 1 бал;</p> <p>Мета: визначена чітко – 2 бала, нечітко – 1 бал;</p> <p>Завдання: сформульовані чітко – 2 бала; нечітко – 1 бал;</p> <p>Об'єкт: визначений правильно – 1 бал</p> <p>Предмет: визначений правильно – 1 бал.</p> <p>Оформлення роботи: - 2 бала</p>

	<i>Максимальна кількість балів - 10</i>
3	Правильність бібліографічного опису (усі частини бібліографічного опису присутні, на визначеному місці, оформлені правильно, відділені від інших частин правильними розділовими знаками) – 1 бал за кожний (з десяти) правильно оформлений бібліографічний опис. Бібліографічний опис оформлено з помилками – 0,5 бала. <i>Максимальна кількість балів - 10</i>
7	Відповідність змісту презентації теми дослідження: повністю відповідає – 2 бала, частково відповідає – 1 бал Відповідність рисунків теми: повністю відповідає – 2 бала, частково відповідає – 1 бал Відповідність презентації вимогам до її укладання (фон, шрифт, співвідношення тексту та рисунків, інші): повністю відповідає – від 4 до 1 бала Наявність посилань на джерела рисунків: посилання є і вони правильно оформлені – 2 бала, посилання є не на всіх рисунках та / або посилання оформлені з помилками – 1 бал. <i>Максимальна кількість балів - 10</i>

Залікова робота – 40 балів.

Письмова залікова робота складається з чотирьох питань, які вимагають розгорнутої відповіді. Кожне питання оцінюється у 10 балів, з яких:

повнота відповіді – 2 бала;

правильність викладення матеріалу – 2 бала;

структурованість відповіді – 2 бала;

логічність викладення матеріалу – 2 бала;

грамотність та якість оформлення – 2 бала.

Шкала оцінювання

Сума балів за всі види навчальної діяльності протягом семестру	Оцінка
	для заліку
90 – 100	зараховано
70-89	
50-69	
1-49	не зараховано

10. Рекомендована література

Основна література

1. Колесников О. В. Основи наукових досліджень : навч. посіб. 2-ге вид. випр. та доп. / О.В. Колесников. – К.: Центр учбової літератури, 2011. – 144 с.
2. Марцин В.С. Основи наукових досліджень: навч. посібник / В.С. Марцин, Н.Г. Міценко, О.А. Даниленко та ін. - Львів: Ромус-Поліграф, 2002. - 128 с.
3. Романчиков В.І. Основи наукових досліджень: навч. Посібник / В.І. Романчиков.- Київ: Видавництво «Центр учбової літератури», 2007. - 254 с.
4. Цехмістрова Г.С. Основи наукових досліджень: навч. Посібник / Г.С. Цехмістрова. - Київ: Видавничий Дім «Слово», 2003. - 240 с.

Допоміжна література

1. Білуха М.Т. Основи наукових досліджень: Підручник. - К.: Вища школа, 1997.
2. Філіпенко А.С. Основи наукових досліджень. Конспект лекцій : посібник. - К. : Академвидав, 2004. – 208 с.
3. Британ В.Т. Організація вузівської науки. - К., 1992.
4. Вачевський М. Основи наукової інформації. Для студентів вузів.- Дрогобич, 1995.
5. ДСТУ Документація, звіти у сфері науки і техніки. - К.: Держстандарт України, 1995.

11. Посилання на інформаційні ресурси в Інтернеті, відео-лекції, інше методичне забезпечення

1. <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/40-15> - Закон України. Про інноваційну діяльність.
2. <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/2657-12> - Закон України. Про інформацію.
3. <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/3322-12> - Закон України. Про науково-технічну інформацію.
4. <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/848-19> - Закон України. Про наукову та науково-технічну діяльність.
5. <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1060-12> - Закон України. Про освіту.
6. <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/284-14> - Закон України. Про основи державної політики в сфері науки і науково-технічної діяльності.
7. <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2623-14> - Закон України. Про пріоритетні напрями розвитку науки і техніки.